

Beszámoló a
Polgári Települési Értéktár Bizottság
2023. évben végzett tevékenységéről

Összeállította:

Ferenczné Fajta Mária
elnök

Polgár, 2024. március 20.

Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 3. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak alapján hozta létre a Polgári Települési Értéktárát és annak gondozásával foglalkozó értéktár bizottságot. A Polgári Települési Értéktár Bizottság (továbbiakban: Bizottság) feladat- és hatáskörét; működését; a bizottsági tagok jogait és kötelezettségeit a képviselő-testület 53/2016. (IV. 28.) határozatszámmal elfogadott, 34/2021. (II.25.) polgármesteri határozattal módosított és a jelenleg hatályban lévő 324/2020. (VII.1.) Korm. rendelet szerint módosított működési szabályzata tartalmazza.

A Bizottság 2024. január 25-én megtartott ülésén tárgyalta és 1/2024. (I.25.) PTÉB határozattal elfogadta a Polgári Települési Értéktár Bizottság 2023. évi szakmai beszámolóját, melynek mellékletét képezi a Bizottság 2/2024. (I.25.) PTÉB határozattal elfogadott 2024. évre szóló munkaterve.

Szakmai munka

Együttműködve Polgár Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatalával, az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtárral, valamint a Polgár Városért Alapítvány Kuratóriumával, a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény előírásainak megfelelően, az abban megfogalmazott célkitűzéseket követve, a Bizottság törekszik az értéktár teljessé tételére, részt vesz a nemzeti értékek gondozásában, népszerűsítésében és továbbörökítésében. Szakmai tevékenységét a 3/2023. (II.6.) sz. PTÉB határozattal elfogadott munkatervében rögzített feladatok és vállalások alapján végezte.

Bizottsági ülések

Időpont	Napirendi pontok
2023. február 6.	1. A PTÉB 2022. évben végzett tevékenységéről szóló beszámoló jóváhagyása. 2. A PTÉB 2023. évi munkatervének tárgyalása.
2023. május 22.	1. Javaslat tárgyalása a „Dohánybeváltó raktár” települési értéktárba történő felvételéhez
2023. augusztus 17.	1. A II. Polgári Értékek Napja rendezvény előkészítése 2. A „Dohánybeváltó raktár” épületének védelem alá helyezésének kezdeményezése

Értéktári javaslatok

Bizottságunkhoz 2023. április 22-én érkezett javaslat a „Dohánybeváltó raktár” települési értéktárba történő felvételéhez. A 80 évig fennálló Dohánybeváltó Üzem a város leghosszabb ideig működő vállalata volt. Termesztési körzete Egyektől Tiszaeszlárig, Hejőbábatól Hajdúböszörményig terjedt. 16 településen, 1800kh területen termeltek dohányt a számára. Szezonidőszakban volt, amikor 400 embert is foglalkoztatott, és 7000 q dohány átvételét, kézi

fermentálását szervezte. A 80 év alatt több ezerre tehető azoknak a száma, akik munkát kaptak az üzemben. Polgári származású család alig akad, amelyiknek ne dolgozott volna családtagja, rokona a beváltóban. A munkavégzés helyszíne a három óriási raktár volt, amelyek hosszú ideig Polgár legnagyobb épületei voltak. Az 1917-ben felépült három raktárból mára már egy maradt. Építészeti megoldása a 19. század második felének, ma már historiálisnak nevezett stílusát képviseli. A tervezés és a kivitelezés magas színvonalát mutatja, hogy fennállásának 100 éve alatt nagyobb javítások nélkül megőrizte méltóságteljes megjelenését. Jelen állapotában egy ipari műemlék, építészeti érték.

A Bizottság döntése alapján, a 4/2023. (V.22.) számú határozatával „Dohánybeváltó raktár” épített környezet kategóriában felvételre került a település értéktárába.

Értéktári programok

II. Polgári Értékek Napja

A Polgári Értéktár Bizottság és az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár közös szervezésében, öt év után került ismét megrendezésre szeptember 16-án, a II. Polgári Értékek Napja. E rendezvénnyel indult a jubileumi programsorozat, mely értékeinkről, a hagyományainkról, a múltunkról, vagyis rólunk szólt. Az egész napos főtéri értéktári forgatagban minden korosztály talált magának szórakozási és kikapcsolódási lehetőséget. A Polgári ízek utcájában kilenc közösség várta pavilonjaikhoz ínycsiklandó illatokkal és étvágygerjesztő látvánnyal a látogatókat. A JAGSZI lecsót főzött; a TVK Nyugdíjas Klub és a Polgáriak a Városért Egyesület cserászkát készített, - utóbbiak a forgatás közbeni pirítás művészetét is megmutatták, sőt aki vállalkozott rá még ki is próbálhatta -; a Romano Suno Egyesület töltött káposztát hozott igazi roma specialitással, a vakaróval; a Köztisztviselők és Közalkalmazottak Nyugdíjas Klubja kolbászos paprikás krumplit kínált; a Polgárőr Egyesület és a Roma Hagyományörző és Tánc Egyesület táskalevessel és csörögével vonzotta sátrához a kóstolni vágyókat; a Lokálpatrióta Mozgalom Egyesület sátrában pástortarhonya főtt a kóstolójegy beváltására, de ráadásként egy különleges bemutatóval is készültek. A szilvalekvár főzés minden mozzanatát megmutatták, miközben kóstoltatták a ciberét és az egyre intenzívebb zamatú lekvárt az érdeklődőknek. Természetesen a polgári sütemények sem maradtak ki az ízek utcájából. A Roma Hagyományörző és Tánc Egyesület csörögét, az Őszirózsa Egyesület görhét kínált, a Rákóczi Szövetség Helyi Szervezete pedig süticsomagokat állított össze a tagok által készített sós és édes tésztákból, amiben volt sós rúd, mézes puszedli, krumplis lepény, „szalagárés” és még jó néhány finomság. A kulináris élményeket a Magyaros Ízvilág és Étterem ételkínálata tette még élvezetesebbé.

Kiállítások előtt is elidőzhettek a látogatók a nap folyamán. A Polgár Anno online képgyűjteményéből összeállított tablókat szabadtéri kiállításon láthatták, a Barankovics István (1906-1974) újságíró és kereszténydemokrata politikus életművének kiállítását pedig a művelődési központ előcsarnokában tekinthették meg az érdeklődők.

Az Alkotósátorban a Napsugár Óvoda és Bölcsőde óvodapedagógusai és munkatársai, valamint a Naplemente Idősek Klub tagjai várták kézműves foglalkozással a gyerekeket. A

népi játékok, - rongybaba, csutkababa, kis autó csutkából - készítése mellett karkötőt horgoltak, hajpántot fontak.

A Kézműves vásárban termelők és készítők kínálták portékáikat, valamint Népi kismesterek is hoztak ajándéktárgyakat. Id. Szatmári Ferenc népi iparművész kosárfonó és Bodnár Sándor fafaragó mutatta be mesterségének szépségét, miközben mindenkit szeretettel invitáltak a munkafolyamatok megismerésére. Gyermekek és felnőttek örömeire egyaránt - megállás nélkül járta egész nap Polgár utcáit a Városnéző kisvonat, útvonalán érintve a helyi kulturális és épített örökségeket.

A színpadi produkciók sora délelőtt az Ákom-Bákom Bábcsoport: A három nyúl előadásával kezdődött. Az ünnepélyes megnyitót követően Folklór délutánnal folytatódott a program. Polgáron és a térségben működő művészeti csoportok színvonalas műsoraikban a népzene és néptánc értékes gyöngyszemeiből válogattak. Fellépett a Polgári Tiszavirág Citerazenekar, az Árvácska Népdalkör négy tagja, a görbeházi Cserfa, Cserfes, Cserfácska Népdalkör, a tiszagyulaházi Eszterág Néptáncgyüttes és az újtikos Borockás Néptáncgyüttes. A Folklór délután fénypontja az egykori polgári Figurás Néptáncgyüttes négy párosának színpadra lépése volt. 1993-ban, a városavató ünnepségen szereplő gyermekek immár felnőttként, a jubileumi program kedvéért találkoztak újra és közösen állították össze műsorukat. Zárásként a főtéri táncház színes kavalkádjában kicsik és nagyok egyaránt átadhatták magukat a tánc felszabadító érzésének.

Értéktári séta

A Polgár Város 30 - jubileumi programsorozata keretén belül, 2023. szeptember 29-én került megrendezésre a Polgárról elszármazottak találkozója. A Városháza dísztermében közel 50 fő, egykor volt polgári lakos fogadta el az önkormányzat meghívását, hogy részt vegyenek a rendezvényen. Tóth József polgármester, önkormányzati képviselők és a Polgári Értéktár Bizottság tagjai fogadták a vendégeket, majd a polgármesteri köszöntő után közösen tekintettek vissza az elmúlt 30 év történéseire, fejlesztéseire, változásaira. A vendégek is bemutatkoztak röviden és beszéltek a városhoz való kötődésükről, netán az elszakadásukról. A találkozó értéktári sétával zárult, amelyen a városközpontban található épített és kulturális örökségeinket járták körbe a vendégek a bizottság tagjainak kíséretében. Sorra bemutatták az érdeklődőknek értékeinket. A séta a főtéren álló Barankovics-szobornál kezdődött, ahol Olajos Istvánné tartott beszédet Polgár egykori híres politikusáról és hírlapírójáról, majd a Nagyboldogasszony templomban Puskás János beszélt a templom építésének történetéről, érdekességekről. A templomkertben lévő, az első világháborúban hősi halált halt polgári katonák emlékművénél, - ami 2023. őszén került felújításra - Makó Kristóf hadtörténész tartott előadást, arról, hogy több mint 20 éves kutatása alatt 119, az emlékmű névsorából hiányzó, polgári hősi halott nevét sikerült fellelnie több, mint 12 ország hadi és civil levéltárában. Az értéktár bizottság kezdeményezésére ennek a hiányosságnak a pótlása is megtörtént az emlékmű oldallapjainak rekonstrukciója során. Polgár városa ezzel 100 éves adósságát róttá le a családoknak, akiknek elhunyt szeretteinek nevei immár méltó helyre kerültek. A következő állomás a Kálvária domb volt, ahol C. Tóth János a Polonkai-ház

történetét osztotta meg a jelenlévőkkel, a Kálvária domb bejáratának újjáépítéséről pedig maga a tervező, Bardóczi Sándor beszélt.

Kultúr-járás Hajdúnánáson

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatósága a szakmai hálózat erősítése, a települések együttműködésének és hatékonyságának fejlesztése érdekében indította a Kultúr-Járás elnevezésű tanácskozás-sorozatát. A vármegye különböző állomásain - a közművelődési intézményekben - megtartott eseményeken, rövid, gondolatébresztő előadásokkal, műhelymunkákkal, illetve a helyi és térségi jó gyakorlatok bemutatásával történnék a szakmai tanácskozások. 2023. november 28-án, a soron következő rendezvénynek a Kéky Lajos Művelődési Központ adott otthont Hajdúnánáson, ahol Ferenczné Fajta Mária, az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár igazgatója is részt vett előadóként és bemutatta a Polgári Települési Értéktár egy jó gyakorlatát, a „Fogadj örökbe egy útmenti keresztet!” projektet.

Értékeink gondozása

Útmenti keresztok gondozása

A 2021-ben meghirdetett „Fogadj örökbe egy útmenti keresztet!” program folytatásaként az örökbefogadók tovább vállalták a keresztok gondozását, 2022-2024-ig. Közülük néhányan - a környezetének rendben tartása mellett - a kereszt felújítását is elvégezték. Megújult: - a Polgáriak a Városért Egyesület gondozásában a lévő „*Kocsis-kereszt*” a Szabolcs utca végén; - az Izsvák Roland és családja által gondozott „*Császár-kereszt*” a Folyási úti libatelep előtt; - a Királydombnál lévő „*Tiszapolgári Mária Társulat - kereszt*”, Horváth Zoltán és neje jóvoltából; - a Lenin-tanya előtti „*Tanyi-kereszt*” Kovács Dénes örökbefogadó által.

Nyilvánosság

A helyi nemzeti értékek gyűjteményét, és a Bizottság munkáját a www.polgar.hu weboldal erre a célra létrehozott menüpontja alatt lehet nyomon követni. Innen tölthetők le azok a formanyomtatványok, amik a javaslattételhez szükségesek és itt lehet informálódni az elfogadott értékekről. A javaslattételeket elektronikus úton is fogadjuk. Az online űrlapok Polgár város honlapján, és a Polgári Települési Értéktár Facebook oldalán érhetők el.

A közösségi oldalunkon az értékek gondozásának és őrzésének hangsúlyozása érdekében nem csak helyi, hanem megyei és országos aktualitásokat, híreket is megosztottuk.

Az értéktári eseményekről, felhívásokról, rendezvényekről nyomtatott formában a PolgárTárs havilapban, - képes, szöveges összefoglalót teszünk közzé.

Nyomtatott sajtómegjelenések:

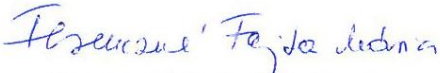
1. Levente élet Polgáron. Részlet Megyesi József: Polgár város múltja és jelene (2013) könyvéből. *Múltidéző rovat*. PolgárTárs, 33. évf. 2. szám 6.p.

2. Új érték a település értéktárában. Polgári Települési Értéktár Bizottság. PolgárTárs, 33. évf. 3. szám 3.p.
3. Értékeink között a Dohánybeváltó raktár. Ferenczné Fajta Mária. PolgárTárs, 33. évf. 6. szám 4.p.
4. II. Polgári Értékek Napja. Ferenczné Fajta Mária. PolgárTárs, 33. évf. 10. szám 2.p.

Összegzés

Az összetartozás, az egység és a nemzeti tudat erősítése érdekében kell összegyűjteni, dokumentálni, őrizni, védeni és ápolni nemzetünk értékeit. A Bizottság folytatja a város értékeinek felkutatását, az értékőrző szemléletmód kialakítását. Keresi az együttműködési lehetőségeket magánszemélyekkel és civil szervezetekkel, akik segítik a helytörténeti-helyismereti anyagok felkutatását. A polgári Városi Könyvtárral közösen tervezi és szervezi a Helytörténeti Kör gyűjtőmunkáját.

Polgár, 2024. március 20.

Ferenczné Fajta Mária
elnök

Polgári Települési Értéktár

	Nemzeti érték	Kategória	Határozat száma
I.	Árvácska Népdalkör és a Tiszavirág Citerazenekar	Kulturális örökség	6/2016. (IX.28.)
II.	Barankovics István (1906-1974) újságíró és keresztény-demokrata politikus főterei mellszobra	Kulturális örökség	7/2016. (IX.28.)
III.	Polgári Hurka-pite	Agrár- és élelmiszer-gazdaság	8/2016. (IX.28.)
IV.	Polgári csapásolás	Kulturális örökség	1/2017. (I.31.)
V.	Polgári Római Katolikus templom	Kulturális örökség Épített környezet	3/2017. (I.31.)
VI.	Kálvária Domb	Kulturális örökség Épített környezet Természeti környezet	4/2017. (I.31.)
VII.	„Polgár története” Monográfia	Kulturális örökség	8/2017. (V.3.)
VIII.	Dr. Dely Mátyás Polgáron elhelyezett bronz emléktáblája, állatorvosi munkássága	Agrár- és élelmiszer-gazdaság	9/2017. (V.16.)
IX.	Barkó Imréné, született Móricz Julianna hagyományközvetítő és értékőrző munkássága	Kulturális örökség	3/2018. (VII.18.)
X.	A Polgár Önkéntes Tűzoltó Egyesület muzeális értékű tűzoltó járművei	Ipari és műszaki megoldások	4/2018. (VII.18.)
XI.	Polgári Református Templom	Kulturális örökség Épített környezet	5/2018. (VII.18.)
XII.	Polgári Lovas Hagyományőrző Egyesület	Kulturális örökség	6/2018. (VII.18.)
XIII.	Útmenti keresztek Polgáron	Kulturális örökség Épített környezet	7/2018. (VII.18.)
XIV.	Első világháborús emlékmű (Polgár)	Kulturális örökség Épített környezet	9/2018. (X.15.)
XV.	Sebestyén Ferenc: Polgár múltja és jelene 1-7 részes videosorozat	Kulturális örökség	3/2019. (V.13.)
XVI.	Polonkai-ház	Épített környezet	1/2021. (II.10.)
XVII.	Vitéz Enczi Mihály őrmester (1914-1984) életműve és katonai pályája	Kulturális örökség	1/2023. (II.6.)
XVIII.	Dohánybeváltó raktár	Épített környezet	4/2023. (V.22)

A Polgári Települési Értéktár Bizottság

2024. évi

Munkaterve

Jóváhagyva a 2/2024. (I. 25.) sz. határozattal

Bizottsági ülések

- Január 25. I. Ülés
Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete számára készített beszámoló jóváhagyása a Bizottság 2023. évi tevékenységéről.
A 2024. évi munkaterv tárgyalása.
- Március - Augusztus A beérkezett javaslatok 90 napon belüli elbírálása, döntés a helyi értéktárba történő felvételről.
Javaslattétel a megyei értéktárba való felvételről.
- Szeptember 9. II. Ülés
A 2024. évi munkaterv teljesítése. Aktualitások.
- Október 7. III. Ülés
Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete számára készített tájékoztató jóváhagyása a Bizottság 2019-2024-ig végzett tevékenységéről.
- Október - December A beérkezett javaslatok 90 napon belüli elbírálása, döntés a helyi értéktárba történő felvételről.
Javaslattétel a megyei értéktárba való felvételről.

Feladatok

- Polgár város közigazgatási területén lévő nemzeti értékek felkutatása, nyilvántartásba vétele, őrzése.
- A település értékeinek népszerűsítése és gondozása.
- A Helytörténeti Kör tevékenységének támogatása, a helytörténeti-helyismereti információk és dokumentumok minél szélesebb körű felkutatása a lakosság bevonásával. Témák felvetése, feladatok megfogalmazása, kapcsolattartó személyek kijelölése.
- A Bizottság képviselete az értéktárakkal kapcsolatos szakmai konferenciákon.

Értékeink népszerűsítése, gondozása

Szeptember 16-17. **„Fogadj örökbe egy útmenti keresztet”** projekt folytatása.

Az örökbefogadás idejét, a fordulónapon 5 évben határozzuk meg. Az érvényben lévő Örökbefogadói Nyilatkozat a fordulónapon érvényét veszti, azonban lehetőség nyílik örökbefogadóként hosszabbítást kérni. A kereszték újbóli örökbe adása, a Kulturális Örökség Napjaihoz csatlakozva, - a kereszték megáldásával egybekötött program keretén belül kerül sor.

Helytörténeti kör

Téma	Tevékenység
Kosárfonás története Polgáron	A teljes történet feldolgozása a Polgár a múltban facebook csoportban fellelhető információk felhasználásával és közvetlen adatgyűjtéssel.

A Bizottság tevékenységének költségei

A 2024. évi munkatervhez az alábbi költségnevek merülnek fel: - dokumentációs költség, - postaköltség, - helyi értékek bemutatásával és népszerűsítésével kapcsolatos rendezvények költségei, - megemlékezések költségei, - szakértői felkérések.

A Bizottság tevékenységéhez szükséges költségek fedezetét, Polgár Város Önkormányzatának 2024. évi költségvetése tartalmazza.